

Вікторія КАМІНСЬКА,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Юлія ЦИМБАЛІСТА,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Надія РОСТИКУС,
кандидат педагогічних наук, доцент
Львівський національний університет
імені Івана Франка (м. Львів)

ПИСЬМО ЯК ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до сучасних вимог освітнього процесу, ключовим завданням є формування національно-мовної компетентності учнів, що передбачає розвиток навичок мовленнєвої діяльності, які включають говоріння, слухання, читання та письмо, здатність використовувати мовні засоби в різноманітних ситуаціях спілкування. Письмо як один із основних видів мовленнєвої діяльності має значний вплив на прогрес розвитку людства. Оскільки його роль полягає у формуванні та збереженні духовних цінностей, що сприяють матеріальному розвитку суспільства. Таким чином, письмо є засобом комунікації та перетинає національно-культурні межі, відображаючи глибокі аспекти людської спільноти [1, с. 18].

А. Ляшкевич зазначає, що письмо – форма мовленнєвої діяльності, «...що включає кодування інформації за допомогою графічних засобів мови» [1, с. 23]. Таким чином, письмо не лише передає думки, але й структурує їх, сприяючи більш глибокому усвідомленню та аналізу інформації. «Уміння писати означає здатність правильно відображати літери алфавіту у письмовій формі відповідно до правописних норм та чітко формулювати свої думки» [1, с. 23]. Отже, письмо належить до видів мовленнєвої діяльності, який передбачає створення тексту та його подальшу графічну фіксацію.

У контексті взаємозв'язку письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, Н. Самойленко зазначає, що: «Механізм письма ґрунтується на тих же принципах, що й механізми усного мовлення, залучаючи всі мовленнєві аналізатори в їхній взаємодії» [4, с. 11]. Це свідчить про те, що розвиток письма нерозривно пов'язаний з розвитком усного мовлення. Крім того, дослідниця переконує, що: «Письмо тісно пов'язане з читанням,

оскільки обидва ґрунтуються на одній графічній системі мови. Однак вони мають різну спрямованість: під час читання інформація декодується з букв до звуків, тоді як під час письма вона кодується зі звуків до букв» [4, с. 11].

Учена Е. Палихата стверджує, що: «Письмо має свої унікальні особливості, які відрізняють його від інших видів мовлення, включаючи: відсутність можливості миттєвої реакції співрозмовника на виражену думку; обмеженість використання паралінгвістичних засобів, таких як інтонація, міміка, жести тощо; потребу у розгортанні висловлювання без прямої ситуації спілкування, що призводить до використання різних видів речень; важливість дотримання комунікативних якостей мовлення, таких як виразність, точність та логічність, для відтворення ситуативності усного мовлення; необхідність урахування взаємозв'язку між письмом і читанням у процесі комунікації» [2, с. 18]. Отже, письмо як форма мовленнєвої діяльності вимагає більшої ретельності та уваги до структури висловлювання і дотримання комунікативних норм.

Беручи до уваги унікальні особливості письма та його відмінність від інших видів мовленнєвої діяльності, доцільно провести детальний аналіз механізмів, що лежать в основі письма, для глибшого розуміння його сутності.

А. Ляшкевич та О. Царик до структури письма відносять етапи:

1. Посереднього орієнтування, під час якого автор визначає мету, аудиторію та зміст написаного.
2. Планування діяльності, що передбачає не лише структурування змісту, але й вибір форми висловлення.
3. Реалізація процесу письма, де автор здійснює написання тексту.
4. Контроль мовленнєвої діяльності, що включає перевірку якості та змісту написаного тексту [1, с. 23; 3, с. 132].

Таким чином, аналізуючи механізми письма як мовленнєвої діяльності, визначено, що кожен етап цього процесу має свою вагому роль у створенні зрозумілого, послідовного та ефективного тексту. Від початкового планування та формулювання мети до фінального контролю за якістю і структурою написаного тексту – кожен крок сприяє досягненню мовленнєвої мети та передачі інформації.

Письмо є складним аспектом вивчення мови. Воно формується на основі автоматизованих умінь, відомих як навички, і включає такі основні компоненти:

1. Каліграфічні навички, які включають уміння писати літери та знаки письма з правильним виконанням їхньої форми та руху.
2. Орфографічні навички, що передбачають правильне переоформлення звуків мовлення у відповідні знаки письма за нормами українського правопису.
3. Пунктуаційні навички, які охоплюють уміння членувати контекст за допомогою розділових знаків.
4. Лексико-фразеологічні навички, які сприяють збагаченню мовлення відповідними лексичними та фразеологічними виразами.
5. Граматичні навички, які допомагають оформити писемне мовлення відповідно до граматичних норм.
6. Композиційні навички, які включають уміння створювати та оформлювати письмові тексти відповідно до вимог літературного стилю та жанру [2, с. 18].

Отже, процес письма ґрунтується на автоматизованих навичках, які формуються в результаті систематичної практики і накопиченого досвіду.

Тому, важливим аспектом навчання письма є розвиток мотивації, яка не завжди виявляється достатньо активно в учнів. У порівнянні з усним мовленням, де мотивація частіше присутня і регулюється динамічною ситуацією, у випадку писемного мовлення необхідно самотійно уявляти таку ситуацію. Коли дитина вимовляє слово, вона може не усвідомлювати або аналізувати його звукову структуру, але під час письма важливо усвідомити цю структуру та передати її у графічних символах. Те саме стосується передачі фраз на письмі, де крім звукової структури, необхідно аналізувати синтаксичну та семантичну будову мовлення.

Письмо є ключовим аспектом мовленнєвої діяльності, важливим для формування національно-мовної компетентності учнів. Його значення полягає в здатності кодувати та передавати інформацію за допомогою графічних засобів мови, що сприяє розвитку суспільства та сприйняттю інформації шляхом письмової комунікації. Хоча письмо має спільні ознаки з іншими видами мовлення, воно має свої унікальні особливості та вимагає розвитку різних навичок, включаючи каліграфічні, орфографічні,

пунктуаційні, лексико-фразеологічні, граматичні та композиційні. Тому, успішне навчання письма вимагає розвитку мотивації та уявлення учнем ситуації передачі інформації на письмі.

Список використаних джерел:

1. Ляшкевич А. І. Формування видів мовленнєвої діяльності у молодших школярів (теоретичний аспект). *Таврійський вісник освіти*. 2009. № 2. С. 18–24.
2. Палихата Е. Я. Проблема навчання письма і писемного мовлення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2012. № 1. С. 16–21.
3. Царик О. Стан писемного мовлення у системі мовної освіти. *Молодь і ринок*. 2015. № 2. С. 131–135.
4. Samoilenko N. Axiological approach to the formation of speech culture of primary education students. *International Science Journal of Education & Linguistic*. 2022. No. 1 (5). P. 7–20.